

Wyprawę *Himalaje Lahul 2008* patronatem objęli:

Wojewoda Lubelski
Marszałek Województwa Lubelskiego
Lubelska Izba Lekarska

Uczestnicy wyprawy i autorzy zdjęć:

Mariusz Baskurzyński
Rafał Dmowski
Michał Gryglicki
Emilian Klimek
Paweł Krawczyk
Piotr Paprzycki

Autorem zdjęć z 1973 r. jest Zygmunt Nasalski

Projekt graficzny Sebastian N. Górski

Patronat medialny:

www.mkt.imw.lublin.pl

www.zamek-lublin.pl

Muzeum Lubelskie w Lublinie
Medyczny Klub Turystyczny w Lublinie

Wyprawy
lubelskie

1973
2008

Himalaje Lahul

Zamek Lubelski
kwiecień-maj 2009

Himalaje Lahul 1973

Na przełomie lat 60. i 70. ubiegłego stulecia lubelskie środowisko wspinaczkowe skupione w aktywnie działającym wówczas Klubie Wysokogórskim rozpoczęło eksplorację gór położonych poza rodzimymi i słowackimi Tatrami. Lubelscy taternicy pojawili się początkowo w Alpach, w Pirenie i w innych górach Europy.

W 1969 r. z inicjatywy Zbigniewa Stepka, dziennikarza rozgłośni lubelskiej Polskiego Radia i prezesa Koła Lubelskiego Klubu Wysokogórskiego zorganizowana została pierwsza oficjalna wyprawa w góry Mongolii. Jej rezultatem było wejście na kilka szczytów dziewiczych. Literacki zapis wyprawy w postaci książki Z. Stepka "Charchira" ukazał się w 1974 r., po śmierci autora.

W 1971 r. dwaj wspinacze lubelscy Zbigniew Stepek i Jan Chmielewski uczestniczyli w krakowsko-wrocławskiej wyprawie w Hindukusz Wysoki. Rok później był masyw Moldovenu w Rumunii.

Kolejną inicjatywą niestrudzonego Zbigniewa Stepka, doświadczonego już wówczas w górach wysokich alpinisty, była organizacja lubelskiej wyprawy w Himalaje - góry największe i mityczne, marzenie i spełnienie każdego chyba wspinacza.

W lipcu 1973 r. po wielomiesięcznych przygotowaniach i staraniach o patronów i sponsorów wyruszyła z Lublina 12-osobowa wyprawa w Himalaje Zachodnie w rejon Lahul w Indiach. Była to pierwsza polska ekspedycja w ten rejon Himalajów.

Skład wyprawy: kierownik - Zbigniew Stepek; Zdziśław Jerzy Czarnecki, Tadeusz Śmieciuszewski; lekarze - Andrzej Grzązek i Andrzej Klimowicz; Andrzej Kucyper, Zygmunt Nasalski,

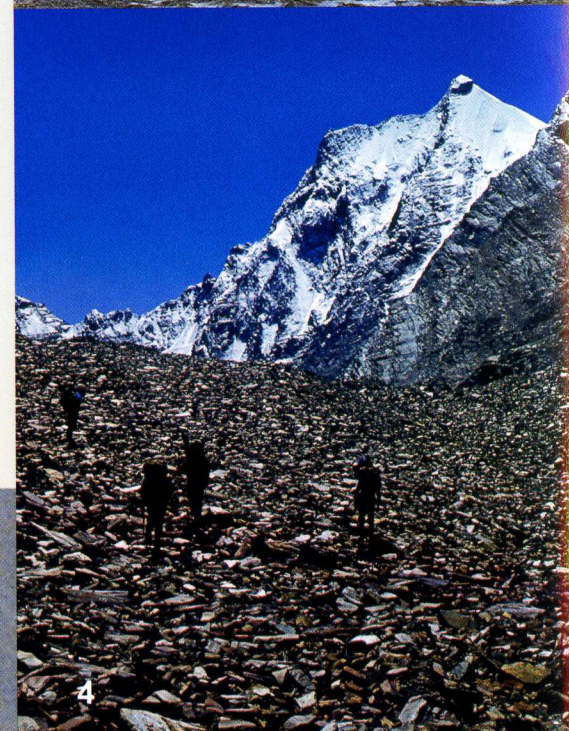
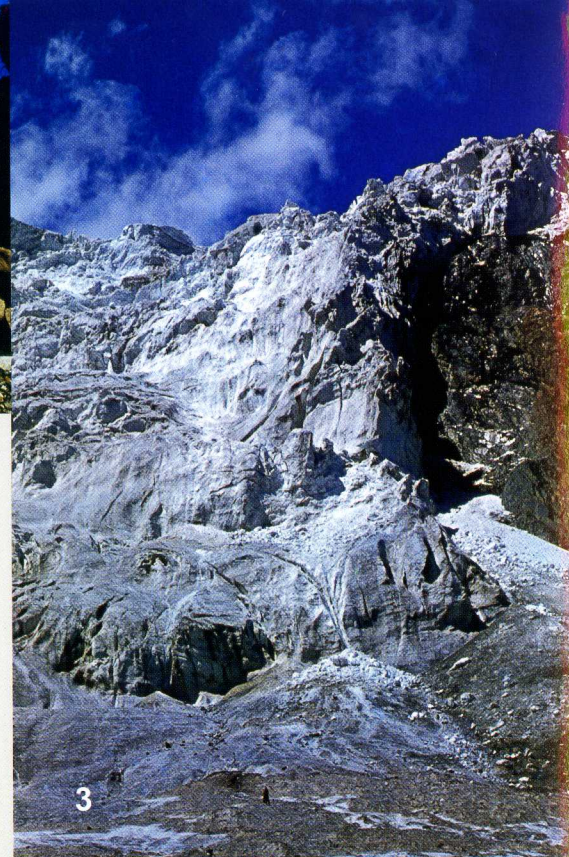
Andrzej Rządkowski, Edward Zawadzki oraz Teresa Rubinowska z Kielc, Jan Kubit i Józef Płonka z Rzeszowa.

Wyprawa dotarła do Indii drogą lądową przez ZSRR, Afganistan i Pakistan, przeładowując wielokrotnie 2-tonowy bagaż. Podróż trwała 30 dni.

Planowany cel wyprawy - otoczenie lodowca Bara Shigri z dominującym szczytem Monte Parvati (6633 m) - nie został na miejscu zaakceptowany przez władze indyjskie ze względu na napiętą sytuację na granicy z Chinami. Ostatecznie wybrany został rejon lodowca Batal z kilkoma szczytami o wysokości przekraczającej 6000 m, wśród których szczyty CB 12 i CB 13A nie były dotychczas zdobyte. Oficerem łącznikowym został mjr M. S. Mehta. Bazę główną założono w dolinie rzeki Chandra River, na wysokości 4200 m w pobliżu sezonowego obozu uchodźców z Tybetu.

Po wstępnych rekonesansach określone zostały dwa kierunki działalności

1. Ryzykowny skok przez szczelinę na lodowcu Batal, 1973; 2. Zygmunt Nasalski z tybetańskim tragarzem w bazie wysuniętej pod lodospadem, 1973; 3. Lodospad Batal, 1973; 4. W drodze do bazy wysuniętej, 1973

Himalaje Lahul 2008

Medyczny Klub Turystyczny (MKT) został założony w 2004 roku. Zrzesza środowisko pracowników medycznych Lublina oraz współpracuje ze stowarzyszeniami przewlekle chorych. Propaguje aktywne formy turystyki: trekking i wspinaczkę, turystykę rowerową, żeglarsstwo wśród lekarzy, pielęgniarek, chorych i ich rodzin. Organizuje imprezy turystyczne, wystawy fotograficzne, pokazy multimedialne. Wyprawy organizowane przez MKT zdobyły: Mont Blanc i inne szczyty alpejskie, Elbrus, Kilimandżaro, Aconcagua. Rajdy rowerowe penetrowały Polesie Wołyńskie, Podole, Bukowinę, Karpaty Ukraińskie i Zakarpacie oraz wschodnią Słowację i północne Węgry. Przedsięwzięcia

turystyczne MKT realizowane są zwykle w ramach projektów tematycznych, np. Poznawanie Kresów Rzeczypospolitej, Rowerowy Rajd dookoła Polski, Dziecko w Górach.

Zorganizowana w sierpniu 2008 r. wyprawa MKT w Himalaje Indyjskie nawiązywała do 35. rocznicy tragicznej wyprawy Lubelskiego Klubu Wysokogórskiego w masyw szczytów CB. Celem ekspedycji było spenetrowanie obszaru działania wyprawy z 1973 roku i odszukanie jej śladów oraz powtórzenie drogi polskich zdobywców dziewiczego szczytu CB 13A (6240 m n.p.m.).

Wyprawa miała charakter oficjalny i jako taka wiązała się ze spełnieniem licznych formalności w rządowych agencjach w Delhi i Manali. Ponad tydzień zajęło nam dotarcie do bazy Batal nad rzeką Chandra. Z uwagi na bardzo niedokładne opisy drogi prowadzącej na szczyt CB 13A i brak odpowiednich map

górskiej. Jedna grupa, pod kierownictwem Z. Stepka, rozpoznawała możliwości osiągnięcia szczytu CB 12 moreną boczną lodowca Batal z kluczowym problemem w postaci 400-metrowego lodospadu zamykającego dolinę. Druga grupa, kierowana przez Z. J. Czarneckiego, postanowiła przeprowadzić kilkudniowy rekonesans w kierunku szczytu CB 13A (6150 m), który mimo trudności technicznych i ciężkich warunków śnieżnych został osiągnięty 16 sierpnia.

17 sierpnia Zbigniew Stepek i Andrzej Grzązek pokonują lodospad zamykający drogę na CB 12. Po zaporęczeniu trudnych odcinków schodzą w dół. Spada na nich oberwana u góry wielka bariera bloków lodowych. Himalaje pokonały śmiałków.

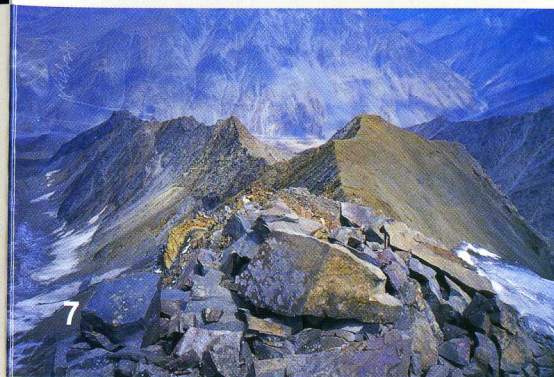
Pomimo wysiłków i poświęcenia indyjskich i nepalskich ratowników z udziałem czwórki Polaków ofiar lawiny nigdy nie odnaleziono. Pozostał tylko pamiątkowy napis wykuty na bloku skalnym na brzegu rzeki Chandra River.

W pierwszą rocznicę śmierci Kolegów napisałem w ówczesnej "Kamienie": "Czy jest jednak pewność, że kiedykolwiek przybysz z Polski zapędzi się aż tutaj, nad chińską granicę, przekroczysz lodowe przełęcze, gdzie króluje tylko bogini Parwati?"

Nikt wówczas nie mógł przewidzieć, że 35 lat później w tym samym miejscu pojawiają się ponownie Polacy z Lublina, członkowie wyprawy Medycznego Klubu Turystycznego, którzy przemierzają himalajski szlak pamięci Zbyszka i Andrzeja. Góry pozostały te same. Bo góry są niewzruszone, jak napisał profesor Jacek Woźniakowski.

Zygmunt Nasalski

5. Baza główna w dolinie Chandra River;
5. Kamień pamiątkowy ku czci śp. Z. Stepka
A. Grzązka wykuty w 1973 r.

7. Grań rozdzielająca doliny Batal i Kudu widziana spod wierzchołka CB 13A, 2008;
8. Baza Batal, 2008; 9. Widok szczytu CB 13A z lodowca Kudu, 2008

topograficznych, ekspedycja musiała przeprowadzić szereg rekonesansów, które pozwoliły na rozpoznanie drogi. Ostatecznie atak szczytowy przeprowadziliśmy z obozu pośredniego założonego w dolinie Kudu, a nie jak zespół Czarneckiego z lodowca Batal. Droga okazała się bardzo wymagająca z uwagi na dużą kruchość skały i znaczną długość grani wyprowadzającej na szczyt. Z tego względu zwornik w głównej grani szczytów CB zdobył tylko jeden uczestnik wyprawy - Mariusz Baskurzyński. Do głównego wierzchołka CB 13A pozostało mniej niż 200 metrów, ale z powodu późnej pory Mariusz nie zdecydował się na kontynuowanie wspinaczki. Niemniej było to trzecie oficjalne przejście tej grani, po ekspedycji Austriaka Hambergera w 1960 roku oraz lubelskiej wyprawie w 1973 roku. W czasie zejścia Mariusz Baskurzyński był zmuszony biwakować samotnie na wysokości prawie 6000 m n.p.m. w pogarszających się warunkach atmosferycznych i dotarł do obozu pośredniego następnego dnia.

Na naszym szlaku nie udało się odszukać osób pamiętających lubelską wyprawę i jej uczestników. W Instytucie Himalajskim w Manali znajduje się nadal proporzczyk Klubu Wysokogórskiego. Lodowiec Batal - miejsce śmierci Z. Stepka i A. Grzązka - przez 35 lat znacznie się zmniejszył i zmienił konfigurację. Nie dziwi zatem brak śladów bazy wysuniętej z 1973 roku. W osadzie Batal tylko pamiątkowy kamień zmarłych polskich himalaistów, na uboczu symbolicznego, alpinistycznego cmentarzyka, przypomina o zdarzeniach sprzed lat. W rocznicę śmierci Polaków uczciliśmy ich pamięć zapaleniem świec od ich rodzin i przyjaciół oraz krótką modlitwą.

Po zakończeniu akcji górskiej uczestnicy wyprawy mieli okazję podróżować po Spiti, nadgranicznym obszarze indyjskiego Tybetu. Jest to izolowany region Himalajów, który kultywuje buddyjską tradycję, na równi z sąsiednim, ale bardziej znanym Ladakiem. Odwiedziliśmy malownicze klasztory Ki i Dhankar oraz znany z tysiącletnich malowideł ściennych klasztor Tabo. Ponad-

miesięczny pobyt w Indiach wiązał się także z podróżą przez Indie Północne: Delhi, Agrę, Kajuraho, Benares, Kalkutę aż na nadmorskie plaże Goa.

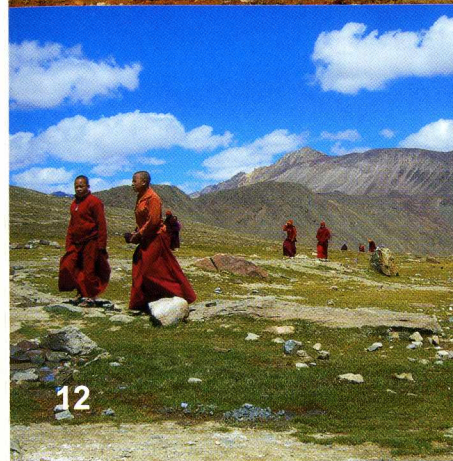
Wystawa prezentuje fotografie z wyprawy MKT oraz archiwalne zdjęcia Zygmunta Nasalskiego

10

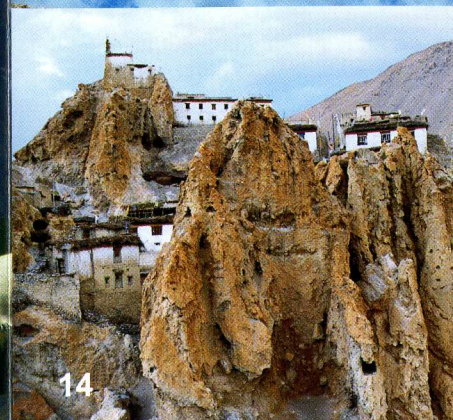
11

12

13

14

15

- uczestnika ekspedycji z 1973 roku. Znalazły się na niej fotografie przedstawiające rejon szczytów CB oraz wspinaczkę na wierzchołek CB 13A, a także krajobrazy i mieszkańców Lahulu i Spiti. Fotografie powstawały nie tylko w ekstremalnych warunkach, ale także w miejscach niezmiernie rzadko odwiedzanych przez przybyszy z Europy.

Piotr Paprzycki
Paweł Krawczyk

10. Szczyt CB 12 i lodospad Batal widziany z przełęczy Kunzum, 2008; 11. Dolina Rzeki Księżycowej, 2008; 12. Mnisi buddyjscy na przełęczy Kunzum, 2008; 13. Jezioro Chander, 2008; 14. Buddyjski klasztor Dhankar w Spiti, 2008; 15. Białe Żagle (Dharamsura), 2008